

Príloha 4

GRAMOTNOSTI, CHARAKTER A METAKOGNÍCIA V 1. CYKLE

Rozvoj gramotností, charakteru a metakognície tvorí spoločný základ vzdelávania v 1. cykle základnej školy. Jednotlivé predmety a vzdelávacie oblasti sa podieľajú na ich rozvíjaní prostredníctvom primeraných učebných činností, projektov, spolupráce, riešenia problémov, reflexie učenia a využívania digitálnych technológií. Očakávané výstupy vyjadrujú cieľový stav, ktorý má žiak dosiahnuť na konci 1. cyklu.

Rozpracovanie gramotností, charakteru a metakognície vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu a jeho podporných dokumentov pre implementáciu kurikulárnej reformy. Na základe Dodatku č. 5 k Štátnemu vzdelávaciemu programu škola rozpracovala oblasti gramotností, charakteru a metakognície do podoby očakávaných výstupov.

V učebných osnovách jednotlivých predmetov sú tieto výstupy zastúpené prostredníctvom príslušných označení (napr. ČG2, DG3, CH5, MK9), ktoré vyjadrujú príspevok predmetu k ich rozvoju.

1. ROZVOJ GRAMOTNOSTÍ

1.1 Čitateľská gramotnosť (ČG)

Na konci 1. cyklu žiak

- ČG1 - Rozumie jednoduchým textom, obrázkom, symbolom a iným informačným zdrojom primeraným veku.
- ČG2 - Vyhľadáva základné informácie v texte a obrazovom materiáli.
- ČG3 - Prepája získané informácie s vlastnou skúsenosťou.
- ČG4 - Reprodukujú základné informácie z prečítaného alebo vypočítaného textu.
- ČG5 - Rozvíja pozitívny vzťah k čítaniu a práci s textom.

1.2 Digitálna gramotnosť (DG)

Na konci 1. cyklu žiak

- DG1 - Používa základné digitálne zariadenia primerane veku.
- DG2 - Dodržiava základné pravidlá bezpečného správania v digitálnom prostredí.
- DG3 - Vytvára jednoduché digitálne výstupy s podporou učiteľa.
- DG4 - Využíva digitálne nástroje pri učení a získavaní informácií.
- DG5 - Chápe význam bezpečného a zodpovedného používania digitálnych technológií.

1.3 Gramotnosť v oblasti umelej inteligencie (AIG)

Na konci 1. cyklu žiak

- AIG1 - Vie, že niektoré digitálne nástroje využívajú umelú inteligenciu.
- AIG2 - Oboznamuje sa s využívaním jednoduchých AI nástrojov pod vedením učiteľa.

- AIG3 - Rozlišuje medzi vlastnou tvorbou a výstupom vytvoreným pomocou AI.
- AIG4 - Dodržiava základné pravidlá bezpečného a zodpovedného používania AI nástrojov.
- AIG5 - Začína rozpoznávať možnosti a limity AI a uvedomuje si význam vlastného myslenia, tvorivosti a učenia.

1.4 Sociálna a emocionálna gramotnosť (SEG)

Na konci 1. cyklu žiak

- SEG1 - Primerane komunikuje s rovesníkmi a dospelými.
- SEG2 - Rozpoznáva a pomenúva základné emócie.
- SEG3 - Spolupracuje pri spoločných aktivitách.
- SEG4 - Rešpektuje pravidlá skupiny.
- SEG5 - Prejavuje empatiu primeranú veku.

1.5 Multikultúrna gramotnosť a globálne občianstvo (MG)

Na konci 1. cyklu žiak

- MG1 - Pozná základné kultúrne tradície vlastného prostredia.
- MG2 - Prejavuje rešpekt voči odlišnostiam medzi ľuďmi.
- MG3 - Zaujíma sa o život a kultúru ľudí v iných krajinách.
- MG4 - Rešpektuje jazykovú a kultúrnu rozmanitosť.
- MG5 - Rozvíja otvorenosť voči novým skúsenostiam.

1.6 Finančná gramotnosť (FG)

Na konci 1. cyklu žiak

- FG1 - Pozná základné pojmy súvisiace s peniazmi.
- FG2 - Rozlišuje potreby a želania primerane veku.
- FG3 - Chápe význam šetrenia a hospodárneho správania.
- FG4 - Uvedomuje si hodnotu vecí a práce.
- FG5 - Prijíma jednoduché rozhodnutia primerané veku.

1.7 Environmentálna gramotnosť (EG)

Na konci 1. cyklu žiak

- EG1 - Pozoruje prírodu vo svojom okolí.
- EG2 - Chápe základné pravidlá ochrany prírody.
- EG3 - Triedi odpad primerane veku.
- EG4 - Uvedomuje si význam starostlivosti o životné prostredie.
- EG5 - Prejavuje zodpovedný vzťah k prírode a svojmu okoliu.

2. CHARAKTER (CH)

Charakter predstavuje súbor hodnôt, postojov a spôsobov správania, ktoré podporujú zodpovedné, empatické a prosociálne konanie žiaka vo vzťahu k sebe, druhým ľuďom a okolitému svetu. Pre potreby predmetových osnov sa charakter označuje skratkou CH. Výstupy CH1–CH7 patria do oblasti morálneho vedomia a výstupy CH8–CH13 do oblasti vzťahu k sebe a druhým.

Komponent 1: Morálne vedomie

Na konci 1. cyklu žiak

- CH1- Rozpoznáva a pomenúva základné emócie.
- CH2 - Rozlišuje vhodné a nevhodné správanie.
- CH3 - Prejavuje zdvorilosť a rešpekt voči druhým.
- CH4- Rešpektuje pravidlá triedy a školy.
- CH5 - Učí sa regulovať svoje správanie primerane situácii.
- CH6 - Oceňuje úspech vlastný aj úspech druhých.
- CH7 - Preberá primeranú zodpovednosť za svoje konanie.

Komponent 2: Vzťah k sebe a druhým

Na konci 1. cyklu žiak

- CH8 - Vytvára pozitívny obraz o sebe.
- CH9 - Rozpoznáva svoje silné stránky.
- CH10 - Buduje zdravé vzťahy s rovesníkmi.
- CH11 - Prejavuje ochotu pomôcť druhým.
- CH12 - Spolupracuje pri spoločných aktivitách.
- CH13 - Rešpektuje odlišnosti medzi ľuďmi.

3. METAKOGNÍCIA (MK)

Metakognícia podporuje rozvoj uvedomovania si vlastného učenia, plánovania, monitorovania a hodnotenia vlastného pokroku. Pomáha žiakovi stať sa aktívnym a samostatným účastníkom vzdelávania. Pre potreby predmetových osnov sa metakognícia označuje skratkou MK. Výstupy MK1–MK6 patria do oblasti metakognitívneho poznania a výstupy MK7–MK13 do oblasti metakognitívnej regulácie.

Komponent 1: Metakognitívne poznanie

Na konci 1. cyklu je žiak

- MK1 - Dokáže pomenovať, čo sa mu pri učení darí.
- MK2 - Rozpoznáva svoje záujmy a preferencie.

- MK3 - Rozlišuje ľahké a náročné úlohy.
- MK4 - Pozná základné stratégie učenia.
- MK5 - Chápe význam pravidelného precvičovania.
- MK6 - Začína rozumieť možnostiam využitia digitálnych technológií a AI pri učení.

Komponent 2: Metakognitívna regulácia

Na konci 1. cyklu žiak

- MK7 - Postupuje podľa jednoduchého plánu alebo pokynov.
- MK8 - Organizuje svoju prácu s podporou učiteľa.
- MK9 - Sleduje vlastný pokrok pri učení.
- MK10 - Rozpoznáva situácie, keď potrebuje pomoc.
- MK11 - Dokáže povedať, čo sa naučil.
- MK12 - S podporou učiteľa reflektuje svoje učenie.
- MK13 - Stanovuje si jednoduché ciele do ďalšej práce.

Uplatňovanie v predmetoch

Rozvoj gramotností, charakteru a metakognície je súčasťou všetkých vzdelávacích oblastí a predmetov v 1. cykle. Jednotlivé predmety vo svojich učebných osnovách uvádzajú spôsob, akým prispievajú k rozvoju uvedených oblastí prostredníctvom označenia príslušných výstupov (napr. ČG2, DG3, CH5, MK9).

Predmety sa podieľajú najmä na rozvoji:

- čitateľskej gramotnosti,
- digitálnej gramotnosti a gramotnosti v oblasti umelej inteligencie,
- sociálnej a emocionálnej gramotnosti,
- multikultúrnej gramotnosti a globálneho občianstva,
- finančnej gramotnosti,
- environmentálnej gramotnosti,
- charakteru,
- metakognície.